

ALCOHOLPREVENTIE BIJ OUDEREN

Webinar Verslavingskunde Nederland

22 mei 2023

1

INHOUD

- Intro: probleemschets
- SVA: doelgroep ouderen speerpunt
- IkPas
- Social norm approach (SNA)
- Moti55

2

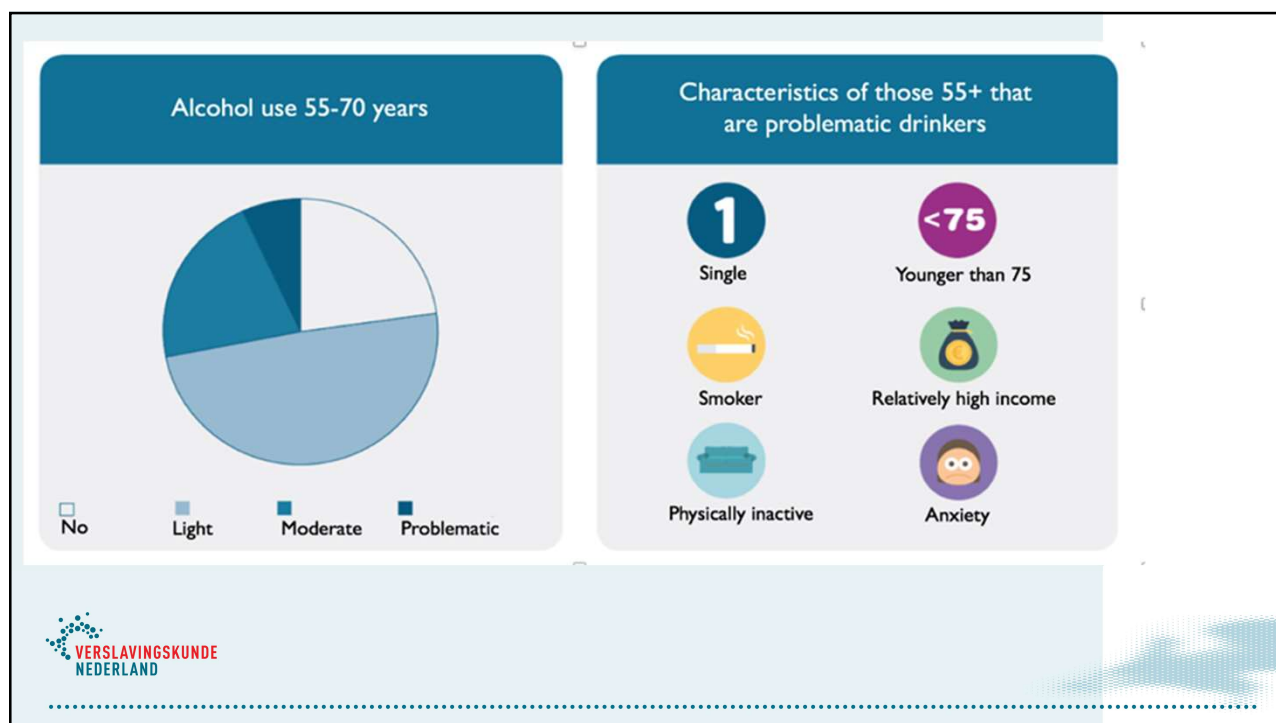
ALCOHOL & 55+

- Laatste 2 decennia toename van de alcoholconsumptie in de groep 55-75-jarigen
- Groot deel van 55+ niet bewust van nadelige gevolgen
- Ook toename vraag naar behandeling (aandeel 55+ in zorg tussen 2006 en 2021 van 20% naar 30%)

3

4

5

SPECIFIEKE AANDACHTSPUNTEN

- 55+ zijn vaak laconiek over hun alcoholgebruik
- 55+ laten zich niks zeggen; opstandige generatie
- 55+ kan drinken vanwege gewoonte, gebrek aan kennis, verlieservaringen, eenzaamheid, veel vrije tijd en geld
- Extra kwetsbaarheid (minder slapen, slechtere gezondheid, gebruik medicatie, onzekerheid (vallen), deelname verkeer (bijv. E-bike))

VERSLAVINGSKUNDE NEDERLAND

6

AANDACHT IN ZORG EN PREVENTIE TOT VOOR KORT BEPERKT

Oorzaken (onder meer):

- Preventie in Nederland synoniem met JEUGD
- Onbekendheid met het bestaan van effectieve interventies/verwijzingsmogelijkheden
- Verslavingszorg te hoogdrempelig/negatief imago
- Handelingsverlegenheid professionals
- Sociale normen zorgverleners én patiënten (onderschatting)
- Tijdgebrek mede in relatie tot omvang problematiek
- Gebrekkige financiering (zorgverleners zelf, vervolgzorg)

Samenwerkingsverband
Vroegsignalering
Alcoholproblematiek

7

EFFECTIEVE BENADERINGEN VOOR 55+

Te beginnen met:

Zet je alcoholgebruik op pauze.

8

TRADITIONELE BENADERING (AFSCHRIKKING)

DRANK

maakt meer kapot dan je lief is.

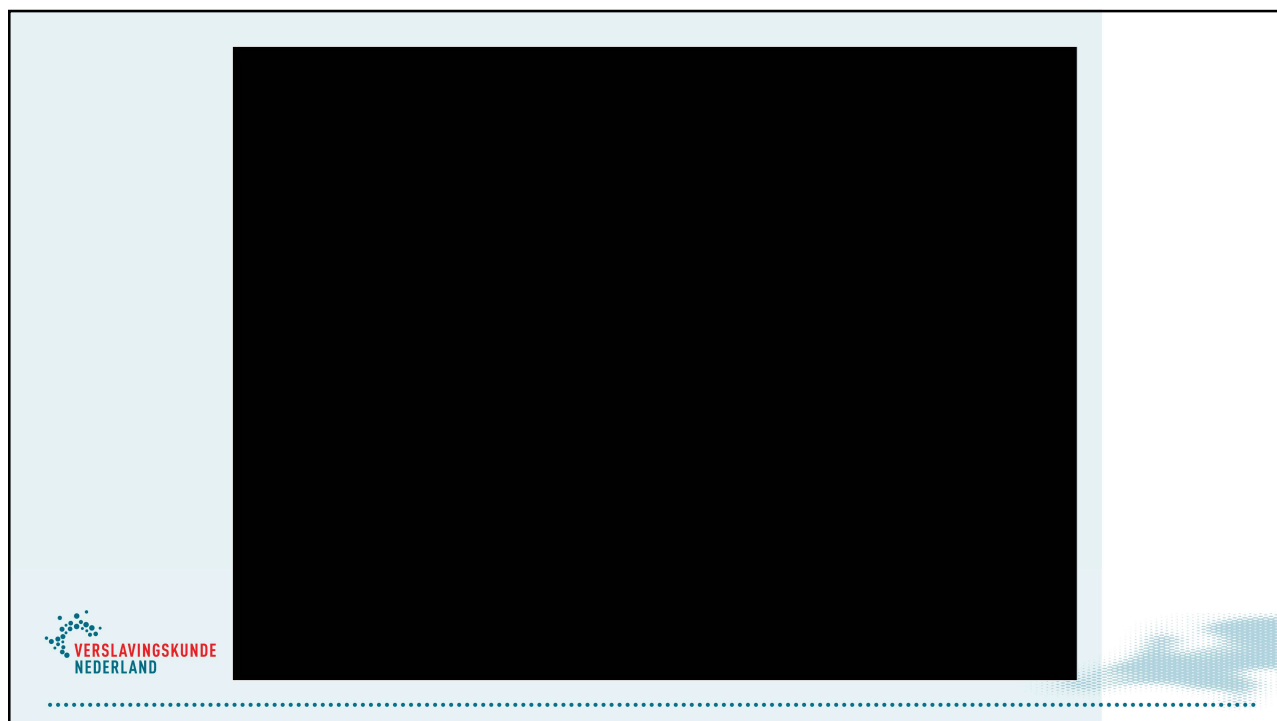
DRANK

DE KATER KOMT LATER

9

10

11

55-PLUSSERS: WAT WERKT?

Traditionele benadering werkt niet meer

En vooral niet bij 55-plussers!

12

55-PLUSSERS

- Veel late onset, babyboomer, die geniet
- Heeft het verdiend
- Veel positieve ervaringen meegemaakt in het leven met alcohol
- Veel foutieve informatie verkregen in het verleden
- Makkelijk doelwit voor alcoholreclame (associatie met genieten, Zwitserlevengevoel, status, luxe)
- Zitten veel voor de buis (omroep Max, veel 'geniet'-programma's)
- Laat zich niet makkelijk wat zeggen, is wars van moralistische benadering
- Veel vrije tijd en geld
- Ook zorgprofessionals veel moeite met bespreken

13

OUDE BENADERING WERKT NIET, OMDAT:

- Moralistisch
- Gericht op ongezond gedrag
- Gericht op jeugd
- Niet gericht op dagelijks gedrag, maar wel bijv. op agressie
- Kortom: niet gericht op deze doelgroep

14

ANTWOORD: POSITIEVE BENADERING

Een op leerervaringen gerichte campagne:

- Niet-moraliserend
- Niet gericht op definitief wegnemen alcohol, maar op gewoontegedrag
- Geflankeerd met veel inhoudelijke informatie
- Vol met tips voor alternatieven
- En een sociaal gebeuren

15

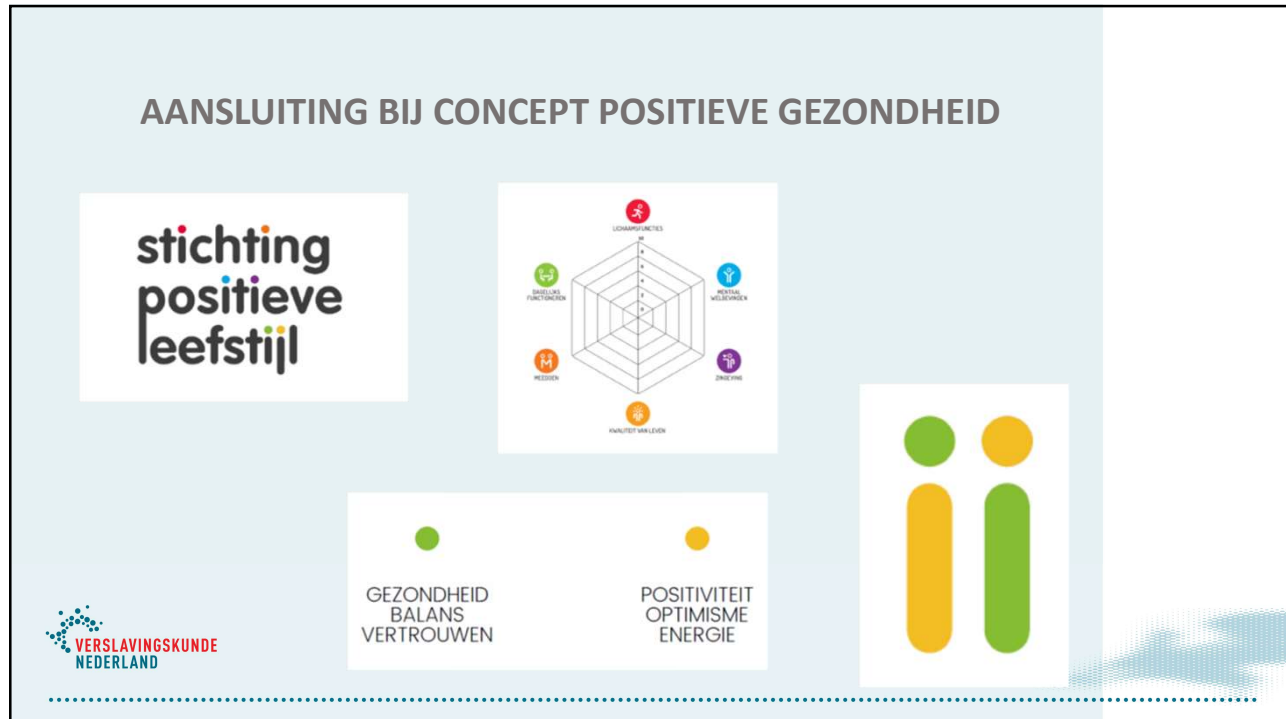
MISSIE

- Door het opdoen van **leerervaringen** deelnemers meer bewust te maken van de rol van alcohol in hun leven. Waardoor deelnemers in de toekomst mogelijk **bewustere keuzes** gaan maken en er een bewuster drinkpatroon op na gaan houden met een **gezondere leefstijl** als gevolg. En het drinken van alcohol dus weer een keuze wordt en **geen gewoonte**
- Deelnemers praktische handvatten en argumenten bieden om deze keuze waar te kunnen maken
- Uiteindelijk resultaat: iemand bepaalt zelf óf, wanneer en hoeveel hij of zij drinkt!! (en niet reclame of groepsdruk)

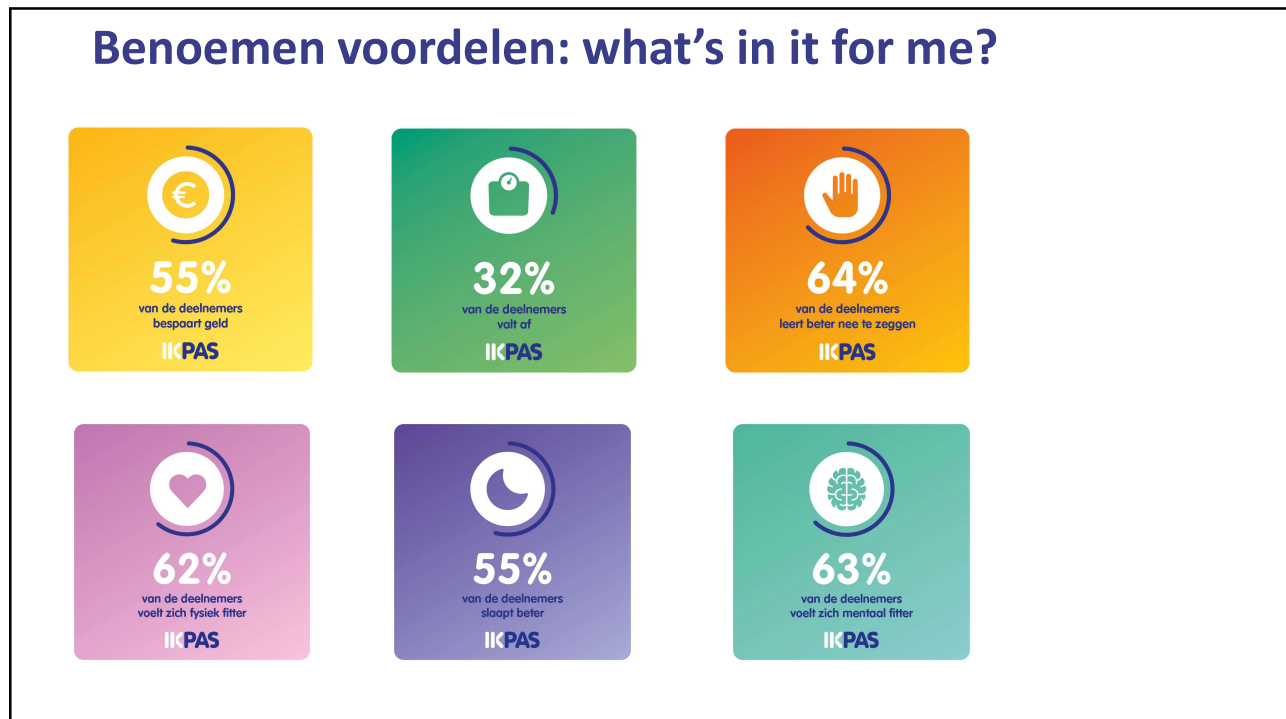
16

AANSLUITING BIJ CONCEPT POSITIEVE GEZONDHEID

17

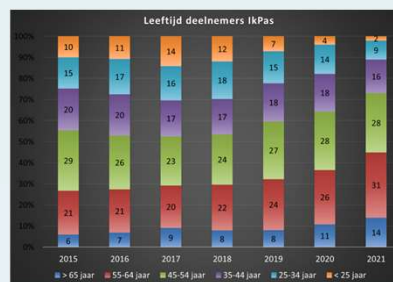
Benoemen voordelen: what's in it for me?

18

WAAROM IKPAS JUIST VOOR OUDEREN INTERESSANT?

- Niet moraliserend
- Positieve effecten sterker dan bij jongeren (bijvoorbeeld slaap)
- Geschikt om samen met anderen te doen
- Bijzonder geschikt voor de gewoontedrinker (vaker zelfconfrontaties)

19

VAN CAMPAGNE NAAR INTERVENTIE

Aanleiding:

- Geconstateerde effecten van meet af aan (na 6 maanden > 30% minder glazen p/w)
- Combinatie met andere interventies mogelijk
- Landelijke spreiding
- Borging (financiering)
- Borging (gebruik)
 - Erkenningstraject Loket Gezond Leven (2020 -2022)
 - Erkend september 2022: Goede aanwijzingen effectiviteit (één na hoogste niveau)
 - Andere erkende interventies VKN/Trimbos voor volwassenen: Moti-4, Moti-55, Preventief adviesgesprek, Online Zelfhulp, MAXX, Samen Nuchter

20

DRIE MOGELIJKHEDEN VIA IKPAS.NL

- Maandchallenges (waaronder Dry January)

- 40 dagen geen druppel! Tijdens vastenperiode
- Eigen challenges (≥ 28 dagen), bijvoorbeeld rondom ziekenhuisoperatie

21

ALCOHOLPREVENTIE OUDEREN

Hans Dupont

22

ALCOHOLPREVENTIE OUDEREN: QUIZJE

1. Singles drinken meer dan mensen met een relatie
 2. Rokers drinken meer dan niet-rokers
 3. Actieve mensen drinken meer dan inactieven
 4. Van alle GGZ-problemen is depressie de beste voorspeller van een hoog alcoholgebruik
- A. 1,2,3,en 4 zijn waar
 B. 1,2 en 4 zijn waar
 C. 1 en 2 zijn waar
 D. 4 en 3 zijn waar

23

WAT KOMT NOG AAN BOD

- SNA
- Moti55

24

25

The euPrevent Social Norms Approach project is being carried out within the context of Interreg V-A Euregio Maas-Rhine, with € 1.065.840,- from the European Regional Development Fund. The project also receives co-financing and project partners pay their own contribution.

Partners in dit project:

26

SNA IN A NUTSHELL

- Mensen denken dat hun leeftijdgenoten meer drinken dan ze daadwerkelijk doen
- Twee doelgroepen 12-26-jarigen en 55-plussers
- Uitgebreide gezondheidsenquête onder 8.000 inwoners vormde de basis voor op de doelgroep toegespitste SNA-boodschappen
- Kijk eens op www.myhealth-mychoice.eu

27

BOODSCHAP 55+ IN DE EUREGIO

55-plus messages

The majority of those over 55 do not drink more often than once a week (65%)

Crossing borders
in health

28

**VERSLAVINGSKUNDE
NEDERLAND**

MOTI 55

T-Test

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 OLmind_Voor	158,22	18	158,740	37,415
OLmind_Na	77,69	18	122,613	29,900

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 OLmind_Voor & OLmind_Na	18	,485	,042

Paired Samples Test

	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 OLmind_Voor-OLmind_Na	80,528	146,177	34,454	7,836	153,220	2,337	17	,032

Dr. Hans Dupont

29

TOTSTANDKOMING MOTI55

- Behoeftte aan een laagdrempelig vroegtijdig interventieaanbod
- De stap naar de hulpverlening is nog te groot of niet geïndiceerd
- Er kwamen drie dingen samen:
 - meer investering in individuele preventie,
 - landelijk meer op de agenda
 - door het RIVM gevraagd om Moti-4 “om te katten” naar Moti-55

30

DOELSTELLINGEN MOTI-55

- 55-plusser krijgt meer inzicht in eigen gebruik
- 55-plusser krijgt meer kennis over alcohol en gevolgen van overmatig gebruik
- 55-plusser denkt na over wat hij wil met zijn gebruik (*bewustwording kan ook met IkPas*)
- 55-plus krijgt handvatten zijn gebruik te verminderen of te stoppen

31

EFFECTIEVE ELEMENTEN

- Motiverende gespreksvoering (volgens *Miller & Rollnick*) - Stadia gedragsverandering (*Prochaska & Diclemente*)
- Versterking beschermende factoren, zoals zelfvertrouwen (*Meij, Ruiter, Rispens*)
- SDT (*self determination theory* van Ryan en Deci)
- ASE-model (*kennis houding & gedrag*) Screener & follow upgesprek
- Zelfmonitoring (van de Brink)
- Copingstrategiën (*persoonlijk plan*)
- Systeemaanpak (*betrekken netwerk bij traject*)
- SNA (*social norm approach*)

32

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Label sinds oktober 2018:
Goed onderbouwd

VERSLAVINGSKUNDE
NEDERLAND

33

84 uitvoerders in den lande

Provincie/plaats	instelling	Aantal medewerkers	Aantal trajecten
Noord-Holland (minus Amsterdam)	Brijder	18	15
Amsterdam Utrecht	Jellinek	15	25
Zuid Holland (zonder Rotterdam)	Parnassia	3	5
Rotterdam	Youz	1	0
Noord Brabant	Novadic Kentron	14	3
Groningen/Drenthe	VNN	2	1
Friesland	VNN	2	1
Overijssel/Flevoland	Tactus	6	8
Gelderland	Irizzorg	14	2
Noord Limburg	Vincent van Gogh Instituut	7	1
Zuid Limburg	Mondriaan	2	17

34

DE TOEKOMST

- Implementatie verbeteren
- Effectiviteitsonderzoek proberen we nu te realiseren
- ZON-project alcohol en ouderen in Limburgse achterstandswijk
- Continuering van werkgroepdeelname SVA en verdere intergratie in basispakket; “Alles over drinken” en IkPas

35

IEMAND AANMELDEN? MEER WETEN?

- www.moti55.nl
- www.moti-aanmelders.nl

36

LAATSTE ONTWIKKELING

Addendum Multidisciplinaire Richtlijn Alcohol i.o. over preventie (gereed uiterlijk april 2024)

Hierin:

- Aandacht voor screening, vroegsignalering
- Mini-basispakket preventie (ten dienste van 1e en 2e lijn), zoals Moti-55, preventief adviesgesprek, zelfhulp online, IkPas (in samenhang: zorgpad)

Zie ook Allesoverdrinken.nl:

